

دانشکده اقتصاد، مدیریت و بازرگانی
گروه مدیریت

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته MBA گرایش استراتژی

عنوان

بررسی تأثیر منابع نوآوری بر عملکرد سازمان با نقش میانجی قابلیت‌های نوآوری تکنولوژیکی

استادان راهنما

دکتر علیرضا فضل‌زاده
دکتر ناصر صنوبر

استاد مشاور

دکتر محمد فاریابی

پژوهشگر

فرشته ادوای

بهمن ۱۳۹۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم بہ

روح پاک پدرم کہ، ہموارہ یادش در دلم نور امید بہ زندگانی رامی تاباند

مقدس ترین واثرہ در لغت نامہ دلم، مادر مہربانم دریای بی کران فداکاری و عشق، کہ وجودم برایش ہمہ رنج بود و وجودش

برایم ہمہ مہر

تقدیم بہ خواہرم ...

ہمراہ، ہمیشگی و تکیہ گاہ زندگیم.

تقدیر و تشکر

با اتمنان بیکران از اساتید فرزانه و دلسوز، جناب آقای دکتر علیرضا فضل زاده و جناب آقای دکتر ناصر صنوبر که در کمال سع صدر از بیچ کچی در این عرصه بر من دریغ نموده و زحمت راهنمایی این پایان نامه را بر عهده گرفتند.

با تشکر و سپاس از مساعدت های بی شائبه استاد مشاور ارجمندم، جناب آقای دکتر محمد فاریابی که از محضر پر فیض تدریس شان بهره با برده ام.

و با تقدیر و درود فراوان خدمت استاد با کمالات و شایسته، جناب آقای دکتر یونس جبارزاده که زحمت داوری این پایان نامه را متقبل شدند.

از زحمات فراوان آقای میلاد اینرخواه و خانم زهرا پارسا که در انجام این پژوهش مرا یاری نمودند، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

نام خانوادگی دانشجو: ادوای

نام: فرشته

عنوان پایان نامه: بررسی تأثیر منابع نوآوری بر عملکرد سازمان با نقش میانجی قابلیت‌های نوآوری تکنولوژیکی

استاد راهنما: دکتر علیرضا فضل‌زاده؛ دکتر ناصر صنوبر

استاد مشاور: دکتر محمد فاریابی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد رشته: MBA گرایش: استراتژی دانشگاه: دانشگاه تبریز

دانشکده: اقتصاد، مدیریت و بازرگانی تاریخ فارغ‌التحصیلی: ۹۳/۱۱/۱۹ تعداد صفحه: ۱۱۳

کلمات کلیدی: نظام ملی نوآوری؛ نظام نوآوری سازمان؛ قابلیت‌های تکنولوژیکی نوآوری؛ عملکرد نوآورانه؛ منابع نوآوری

طبقه بندی JEL: M12, L10

چکیده:

بقای سازمان‌ها در دنیای رقابتی و بازارهای پیچیده داخلی و بین‌المللی امروز؛ منوط به خلاقیت و نوآوری همگانی است. یادگیری مهمترین سازوکار انباشت دانش، نوآوری و رشد است. این دانش در سازمان بوجود می‌آید، منتها تعامل آنها با دیگر سازمان‌ها و (حضور نظام ملی نوآوری) نقش بسیار مهمی در فرایند خلق و انتشار دانش ایفا می‌کند. نظام ملی نوآوری مجموعه‌ای است از نهادهای مجزا که به تنهایی یا به صورت مشترک در توسعه و انتشار فناوری‌های جدید شرکت می‌کنند. علی‌رغم وجود مطالعات متعدد در زمینه ارتباط نهادهای مختلف در یک نظام نوآوری، می‌توان گفت در مطالعات داخلی انجام شده در این حوزه به تفکیک منابع نوآوری پرداخته نشده و بررسی نقش و میزان اثرگذاری این منابع بر روی سازمان‌های نوآور داخلی در کشور مورد توجه واقع نشده است. هدف اصلی این تحقیق رسیدن به این موضوع است که منابع دانش موجود در نظام ملی نوآوری، اثر مثبتی بر قابلیت‌های نوآورانه تکنولوژیکی سازمان دارد. همچنین در این تحقیق رابطه میان قابلیت‌های نوآورانه تکنولوژیکی سازمان و عملکرد نوآورانه آن بررسی شده است. در این راستا با استفاده از داده‌های گردآوری شده از ۲۳۸ شرکت مستقر در پارک‌های علم و فناوری کشور به بررسی تأثیر منابع نوآوری موجود در نظام نوآوری بر عملکرد سازمان از طریق نقش میانجی قابلیت‌های تکنولوژیکی نوآورانه پرداخته شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیات تأثیر مثبت دانش خارجی بر قابلیت‌های تکنولوژیکی نوآورانه را تأیید کرد ولی رابطه معناداری را میان همکاری با سازمان‌های خارجی و تمام ابعاد قابلیت‌ها نشان نداد. همچنین از میان هفت بعد قابلیت‌های تکنولوژیکی نوآورانه تنها قابلیت R&D و قابلیت سازماندهی دارای تأثیر مثبت بر عملکرد نوآورانه سازمان بودند.

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات تحقیق

۱-۱ مقدمه	۲
۲-۱ بیان مسئله و اهمیت موضوع	۳
۳-۱ اهداف پژوهش	۵
۴-۱ سؤالات پژوهش	۵
۵-۱ فرضیات پژوهش	۵
۶-۱ روش شناسی پژوهش	۶
۱-۶-۱ نوع تحقیق	۶
۲-۶-۱ ابزار و شیوه گردآوری اطلاعات	۶
۳-۶-۱ جامعه و نمونه آماری	۶
۴-۶-۱ قلمرو تحقیق	۷
۷-۱ مدل پژوهش	۷
۸-۱ روش تجزیه و تحلیل داده ها	۹
۹-۱ متغیرهای پژوهش و تعریف عملیاتی آنها	۹
۱۰-۱ ساختار پژوهش	۱۰
۱۱-۱ جمع بندی فصل اول	۱۱

فصل دوم: ادبیات تحقیق

۱-۲ مقدمه	۱۳
۲-۲ مبانی نظری تحقیق	۱۳
۳-۲ چهارچوب نظری	۱۵
۱-۳-۲ رویکرد محیط نوآورانه	۱۸
۲-۳-۲ رویکرد شبکه‌های نوآوری	۱۹
۳-۳-۲ رویکرد خوشه‌های صنعتی	۲۱
۴-۳-۲ رویکرد نظام نوآوری	۲۲
۱-۴-۳-۲ وظایف اصلی نظام‌های نوآوری	۲۴

۲۵	۲-۳-۴-۲ منشاء مفهوم نظام نوآوری
۲۵	۴-۲ پیشینه تجربی
۲۶	۱-۴-۲ مطالعات خارجی
۲۶	۱-۱-۴-۲ منابع نوآوری
۲۸	۲-۱-۴-۲ نوآوری، قابلیت‌های نوآوری تکنولوژیکی (TIC) و عملکرد سازمان
۳۴	۲-۴-۲ مطالعات داخلی
۴۰	۵-۲ جمع بندی فصل دوم

فصل سوم: روش تحقیق

۴۳	۱-۳ مقدمه
۴۳	۲-۳ فرضیات پژوهش
۴۳	۱-۲-۳ فرضیه اصلی (۱)
۴۳	فرضیات فرعی:
۴۳	۲-۲-۳ فرضیه اصلی (۲)
۴۳	فرضیات فرعی:
۴۴	۳-۲-۳ فرضیه اصلی (۳)
۴۴	فرضیات فرعی:
۴۴	۳-۳ مدل پژوهش
۴۶	۴-۳ روش شناسی پژوهش
۴۶	۱-۴-۳ نوع تحقیق
۴۶	۲-۴-۳ جامعه و نمونه آماری
۴۸	۵-۳ ابزار و شیوه گردآوری اطلاعات
۴۹	۱-۵-۳ روایی پرسشنامه
۴۹	۲-۵-۳ پایایی پرسشنامه
۵۰	۶-۳ متغیرهای پژوهش
۵۱	۷-۳ روش تجزیه و تحلیل داده ها
۵۲	۸-۳ جمع بندی فصل سوم

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

۵۴	۱-۴ مقدمه
۵۴	۲-۴ آمار توصیفی

۵۴	۱-۲-۴ جنسیت
۵۵	۲-۲-۴ سن
۵۶	۳-۲-۴ میزان تحصیلات
۵۷	۴-۲-۴ عمر شرکت
۵۸	۵-۲-۴ تعداد کارکنان شرکت‌ها
۵۹	۶-۲-۴ بخش فعالیت
۶۰	۷-۲-۴ شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش
۶۲	۳-۴ مدل‌یابی معادلات ساختاری
۶۲	۱-۳-۴ تحلیل عاملی
۶۲	۲-۳-۴ مدل اندازه‌گیری
۶۴	۳-۳-۴ مدل ساختاری
۶۸	۴-۳-۴ مدل T-values
۷۶	۴-۴ جمع بندی فصل چهارم

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادات

۷۸	۱-۵ مقدمه
۷۸	۲-۵ بررسی یافته‌های تحقیق
۷۸	۱-۲-۵ فرضیه اصلی اول
۷۹	۲-۲-۵ فرضیه اصلی دوم
۷۹	۳-۲-۵ فرضیه اصلی سوم
۸۱	۳-۵ بحث و نتیجه‌گیری
۸۴	۴-۵ پیشنهادات پژوهش
۸۴	۱-۴-۵ پیشنهادات کاربردی
۸۶	۲-۴-۵ پیشنهاداتی برای تحقیقات آتی
۸۷	۵-۵ محدودیت‌های پژوهش
۹۰	الف) منابع داخلی
۹۲	ب) منابع خارجی
۱۰۰	الف) پرسشنامه
۱۰۳	ب) خروجی رایانه

شکل ۱-۱ مدل مفهومی تحقیق	۸
شکل ۱-۳ مدل مفهومی تحقیق	۴۵
شکل ۱-۴: توزیع فراوانی جنسیت پاسخ دهندگان	۵۵
شکل ۲-۴: توزیع فراوانی سن پاسخ دهندگان	۵۶
شکل ۳-۴: توزیع فراوانی تحصیلات پاسخ دهندگان	۵۷
شکل ۴-۴: توزیع فراوانی عمر شرکت	۵۸
شکل ۵-۴: توزیع فراوانی تعداد کارکنان شرکت	۵۹
شکل ۶-۴: نمودار توزیع فراوانی بخش فعالیت	۶۰
شکل ۷-۴ مدل اندازه‌گیری	۶۳
شکل ۸-۴: مدل ساختاری اول	۶۶
شکل ۹-۴: مدل ساختاری دوم	۶۶
شکل ۱۰-۴: مدل ساختاری سوم	۶۷
شکل ۱۱-۴: مقادیر T-values برای مدل ساختاری اول	۶۸
شکل ۱۲-۴: مقادیر T-values برای مدل ساختاری دوم	۶۹
شکل ۱۳-۴: مقادیر T-values برای مدل ساختاری سوم	۶۹

جدول ۱-۲ دیدگاه‌ها و اجزای متفاوت در تعیین قابلیت‌های نوآوری تکنولوژیکی.....	۲۹
جدول ۱-۲ خلاصه مطالعات خارجی.....	۳۸
جدول ۲-۲ خلاصه مطالعات داخلی.....	۳۹
جدول ۱-۳ جامعه آماری تحقیق.....	۴۷
جدول ۲-۳ نحوه تخصیص سؤالات پرسشنامه.....	۴۸
جدول ۳-۳ ضریب آلفای کرونباخ.....	۵۰
جدول ۴-۳ متغیرهای پژوهش.....	۵۱
جدول ۱-۴ جنسیت پاسخ دهندگان.....	۵۵
جدول ۲-۴ سن پاسخ دهندگان.....	۵۶
جدول ۳-۴ میزان تحصیلات پاسخ دهندگان.....	۵۷
جدول ۴-۴ عمر شرکت.....	۵۸
جدول ۵-۴: تعداد کارکنان شرکت‌ها.....	۵۹
جدول ۶-۴: بخش فعالیت.....	۶۰
جدول ۷-۴ شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش.....	۶۱
جدول ۸-۴: نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنف.....	۶۱
جدول ۹-۴: شاخص‌های تحلیل عاملی تأییدی.....	۶۲
جدول ۱۰-۴: بارهای عاملی و مقادیر آماره t	۶۴
جدول ۱۱-۴: شاخص‌های برازش مدل.....	۶۵
جدول ۱۲-۴: ضرایب مسیر، مقادیر T وضعیت فرضیه‌ها.....	۶۷
جدول ۱۳-۴: جهت مسیر، پارامتر استاندارد شده و مقادیر T (۱).....	۷۱
جدول ۱۴-۴: جهت مسیر، پارامتر استاندارد شده و مقادیر T (۲).....	۷۲
جدول ۱۵-۴: جهت مسیر، پارامتر استاندارد شده و مقادیر T (۳).....	۷۴
جدول ۱۶-۴: جهت مسیر، پارامتر استاندارد شده و مقادیر T (۴).....	۷۵

فصل ١

كليات تحقيق

۱-۱ مقدمه

هر انسان و جامعه‌ای خواهان بقاء و حیات مادی و معنوی خود است. حیات و بقاء با توقف و ایستا بودن سازگاری ندارد و تحقق پیشرفت همه‌جانبه محتاج تلاش مستمر، خلاقیت فراگیر و نوآوری است. شعار ((یا مرگ یا نوآوری)) شعار روز کشورهای دنیاست، و گسترش مدیریت نوآوری، تبیین جنبش نوآوری و ترسیم نهاده‌ها در فرهنگ نوآوری در همگان در راستای بقاء، حیات و پیشرفت همه‌جانبه است.

امروزه نوآوری به عنوان عاملی مهم و حیاتی برای سازمان‌ها به منظور ایجاد ارزش و مزیت رقابتی پایدار در محیط‌های پیچیده و متغیر مطرح می‌باشد. سازمان‌های نوآور، در پاسخ به محیط‌های متغیر و ایجاد و توسعه قابلیت‌های جدیدی که به آن‌ها اجازه دهد به عملکرد بهتری برسند، موفق‌تر خواهند بود. در سال‌های اخیر از نوآوری به عنوان ابزاری یاد می‌شود که به سازمان‌ها در راستای هماهنگ سازی فعالیت خود با تغییر و تحولاتی که عامل تداوم حیات آنهاست کمک می‌کند.

از گذشته مطالعات مختلف از منظرهای گوناگون (روانشناسی، مدیریت، جامعه‌شناسی و غیره) در باب نوآوری انجام گرفته، ولی علی‌رغم اهمیت نوآوری، تنها در طول صد سال اخیر است که به شکل گسترده و روزافزون، نسبت به آن توجه ویژه نشان داده شده و نوآوری به یک بحث جدی و اساسی در جامعه تبدیل گردیده است. شاید مهم‌ترین و مؤثرترین مطالعات نوآوری که باعث جلب توجه سیاست‌گذاران، دانشمندان و شرکت‌ها به این موضوع شد، مطالعات اقتصادی معطوف به نوآوری باشد.

نقش کلیدی نوآوری و بخصوص نوآوری فناورانه در تحولات جوامع باعث شده‌است، نظریه‌های جدیدی برای مطالعه، بررسی و سیاست‌گذاری کشورها توسعه یابد که یکی از متداولترین آن‌ها نظام ملی نوآوری است. در این نظریه، اصلی‌ترین ساز و کار توسعه همانا نظام ملی نوآوری است که عملکرد درست آن منجر به توسعه نوآوری در فعالیت‌های اقتصادی می‌شود، و این امر به نوبه خود رشد و توسعه جامعه را به دنبال دارد.

نگرش نظام ملی نوآوری یک محصول برآمده از کشورهای صنعتی است، که در نتیجه مشاهدات تجربی کشورهای صنعتی پدید آمده است و در آن نوآوری به مثابه یک فرآیند سازمان یافته، منظم و در بطن روابط اجتماعی جریان دارد. در حالیکه در کشورهای روبه توسعه معمولاً نوآوری بصورت یک فعالیت مجرد است و

فرهنگ مسلط در جامعه مشوق آن نیست. در کشور ما با توجه به سیاست‌های علمی نظام و رشد پارک‌های علم و فن‌آوری و نیاز به شرکت‌های دانش بنیان باید تحقیقاتی صورت گیرد تا مسائل مربوط به نوآوری و نظام ملی نوآوری و نقش متفاوت بازیگران نظام ملی نوآوری در سازمان‌ها مشخص گردد و در نهایت نقش منابع نوآوری باید به تفکیک مورد مطالعه قرار گیرد تا تأثیر هر یک از آن‌ها بر روی سازمان‌های نوآور داخلی مشخص گردد.

۱-۲ بیان مسئله و اهمیت موضوع

تحول و دگرگونی اصلی‌ترین عاملی است که سازمان‌ها با آن مواجه‌اند و این عامل تداوم حیات سازمان‌ها را با چالش جدی روبرو ساخته است؛ در شرایط کنونی سازمان‌هایی قادر به ادامه فعالیت هستند که بتوانند خود را با این تغییرات هماهنگ سازند. امروزه از نوآوری به عنوان ابزاری یاد می‌شود که به سازمان‌ها در راستای هماهنگ سازی فعالیت خود با این تغییر و تحولات روزافزون کمک می‌کند. به عبارتی دیگر بقای سازمان در دنیای رقابتی و بازارهای پیچیده داخلی و بین‌المللی امروز؛ منوط به خلاقیت و نوآوری همگانی بوده و همه نیروها باید در جهت ایجاد نوآوری و خلاقیت در سازمان فعالیت نمایند.

طی سالیان اخیر نوآوری به عنوان یکی از مزیت‌های رقابتی در سازمان یاد شده است. تا کنون تعاریف متعددی برای نوآوری ارائه شده است، بر اساس یکی از این تعاریف نوآوری معرفی و کاربرد آگاهانه ایده‌ها برای طراحی و ارائه محصولات یا فرآیندی جدید است که منجر به تامین نیاز افراد، گروه‌ها، سازمان‌ها یا اجتماع می‌شود. یا در یک نگاه کلی‌تر نوآوری به هر نوع فرآیند فکری گفته می‌شود که مسئله را به طریق مفید حل کند.

نوآوری فرایندی پیچیده است که فعالیت اجزای متعددی را می‌طلبد و این اجزاء روابطی پیچیده با هم دارند وجود این روابط پیچیده ما را ملزم می‌سازد به نوآوری نگاهی سیستماتیک داشته باشیم. مهمترین وظیفه هر سیستم نوآوری تولید، انتشار و کاربرد فناوری است. بنابراین ویژگی اصلی این سیستم، توانایی اجزاء آن در تولید و انتشار فناوری‌هایی است که ارزش اقتصادی دارند. ویژگی‌های پویای سیستم (یعنی استحکام، انعطاف‌پذیری، توان تغییر و واکنش به تغییرات محیطی) از مهمترین ویژگی‌های سیستم نوآوری است.

تحقیقات نشان داده است که ظرفیت خلق و بکارگیری دانش، مهمترین عامل افزایش توان رقابتی شرکتهای صنایع و کشورهاست. در حقیقت یادگیری مهمترین سازوکار انباشت دانش، نوآوری و رشد است. این دانش در سازمان بوجود می آید، منتها تعامل آنها با دیگر سازمانها و (حضور نظام ملی نوآوری) نقش بسیار مهمی در فرایند خلق و انتشار دانش ایفا می کند. اساساً سیستم نوآوری، برای مواجهه با این پیچیدگی ارائه شده است. نظام ملی نوآوری مجموعه ای است از نهادهای مجزا که به تنهایی یا به صورت مشترک در توسعه و انتشار فناوریهای جدید شرکت می کنند (متکالف^۱، ۱۹۹۵ به نقل از منطقی و همکاران، ۱۳۸۸). به عبارت دیگر نظام ملی نوآوری عبارت است از عناصر و روابطی که در تولید، اشاعه و استفاده اقتصادی از دانش جدید در داخل مرزهای ملی تعامل دارند (لوندوال^۲، ۱۹۹۲ به نقل از قاضی نوری و قاضی نوری، ۱۳۸۷). با اتخاذ چنین رویکردی می توان سازمانها را در کنار دیگر خرده نظامها زیر مجموعه ای از یک نظام ملی نوآوری قلمداد کرد، با چنین دیدگاهی موفقیت در نوآوری در سازمانها مستلزم ایجاد فضای مناسبی است که در آن افراد بتوانند از فناوری در کنار دانش بهره برداری نموده و نتیجه آن را در قالب خدمات و محصولات جدید ارائه نمایند.

علی رغم وجود مطالعات متعدد در زمینه ارتباط نهادهای مختلف در یک نظام نوآوری، می توان گفت در مطالعات داخلی انجام شده در این حوزه به تفکیک منابع نوآوری پرداخته نشده و بررسی نقش و میزان اثرگذاری این منابع بر روی سازمانهای نوآور داخلی در کشور مورد توجه واقع نشده است، به عبارتی دیگر در این تحقیق سعی می شود تا نقش متفاوت بازیگران نظام ملی نوآوری کشور در فرایند نوآوری در سازمانهای داخلی مطالعه گردد به عنوان مثال بخشی از یافته های این تحقیق می تواند تبیین کننده میزان ارتباط صنعت و دانشگاه و یا سایر نهادهای علمی در نظام ملی نوآوری کشور باشد. با در نظر گرفتن دانشگاه به عنوان نمونه ای از منابع نوآوری در نظام ملی نوآوری می توان ادعان داشت صنایع کشور در صورتی به رشد و توسعه واقعی دست خواهند یافت که از طرحهای تخصصی و مبتکرانه دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاهها و صاحبان اندیشه به طور جدی استفاده کنند و از دانشگاهها در راه تولید صنعتی خود یاری گیرند و دانشگاهها نیز زمانی در راه توسعه و پویایی قرار می گیرند که دانش و تخصص خود را در تولیدات صنعتی صنایع متجلی

^۱ Metcalf

^۲ Lundvall

سازند و در راه تحقیق و پژوهش برای پاسخگویی به نیازهای صنایع و نیازهای جامعه گام‌هایی جدی بردارند، اساساً دانشگاه‌ها جایگاه تولید علم و دانش‌اند و این علم باید در جایی به مصرف رسد و یکی از ضروری‌ترین و مهم‌ترین مکان‌هایی که نیازمند مصرف این علم و دانش‌اند صنایع می‌باشند.

نتایج حاصل از تحقیق می‌تواند نشان‌دهنده این موضوع باشند که منابع نوآوری (عمدتاً دانش)، منجر به تقویت کدام یک از قابلیت‌های درونی سازمان‌ها می‌شود. در حقیقت در این بخش به بررسی ارتباط میان منابع نوآوری و نظام نوآوری در سازمان‌های داخلی پرداخته می‌شود.

۱-۳ اهداف پژوهش

- ۱- بررسی تأثیر دانش خارجی بر قابلیت‌های نوآوری تکنولوژیکی
- ۲- بررسی تأثیر همکاری با سازمان‌های خارجی بر قابلیت‌های نوآورانه تکنولوژیکی سازمان
- ۳- بررسی تأثیر قابلیت‌های نوآورانه تکنولوژیکی بر عملکرد نوآورانه‌ی سازمان

۱-۴ سؤالات پژوهش

- ۱- آیا بهره‌گیری از دانش خارجی به بهبود قابلیت‌های نوآورانه تکنولوژیکی سازمان منجر می‌شود؟
- ۲- آیا همکاری با سازمان‌های خارجی به بهبود قابلیت‌های نوآورانه تکنولوژیکی سازمان منجر می‌شود؟
- ۳- آیا بهبود قابلیت‌های نوآورانه تکنولوژیکی به بهبود عملکرد نوآورانه‌ی سازمان منجر می‌شود؟

۱-۵ فرضیات پژوهش

- ۱- بهره‌گیری از دانش خارجی تأثیر مثبت و معناداری بر قابلیت‌های نوآورانه تکنولوژیکی سازمان دارد.
- ۲- همکاری با سازمان‌های خارجی تأثیر مثبت و معناداری بر قابلیت‌های نوآورانه تکنولوژیکی سازمان دارد.
- ۳- قابلیت‌های نوآورانه تکنولوژیکی تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد نوآورانه‌ی سازمان دارد.

۱-۶ روش شناسی پژوهش

۱-۶-۱ نوع تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش گردآوری اطلاعات، توصیفی-پیمایشی می‌باشد. به منظور گردآوری اطلاعات نیز از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی استفاده می‌شود.

۱-۶-۲ ابزار و شیوه گردآوری اطلاعات

با توجه به اینکه تحقیق حاضر از نوع کاربردی و توصیفی-پیمایشی است، برای جمع‌آوری داده‌ها از روش‌های زیر استفاده می‌شود:

✓ **روش کتابخانه‌ای:** بسیاری از مفاهیم و اطلاعات مورد استفاده در این تحقیق از مطالعه مقالات تخصصی و کتاب‌های مرتبط به دست آمده است.

✓ **روش میدانی:** در این روش از ابزار پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز جهت آزمون فرضیات استفاده شده است.

۱-۶-۳ جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این تحقیق شرکت‌های رشدیافته مستقر در پارک‌های علمی و فناوری ایران می‌باشد. علت انتخاب این شرکت‌ها اهمیت بالای پارک‌های علمی و فناوری در توسعه صنعتی و پویایی فناوری کشور است. این پارک‌ها به عنوان یک پل ارتباطی بین دانشگاه‌ها و شرکت‌ها عمل نموده و کشورهای مختلف با ایجاد چنین مراکزی تلاش می‌نمایند تا فاصله بین بخش‌های صنعت و دانشگاه را کم کنند و در نتیجه سطح اشتغال و رفاه عمومی را افزایش دهند. این پارک‌ها با ایفا نمودن نقش محوری در کشورهای پیشرفته و در حال توسعه، به عنوان یک رکن اصلی در توسعه فناوری عمل می‌نمایند.

بر اساس آمار وزارت علوم تحقیقات و فناوری ۳۲ پارک علم و فناوری دارای مجوز فعالیت در کل کشور وجود دارد که از این میان تنها ۱۳ پارک علم و فناوری عضو^۱ IASP می‌باشند که عبارتند از:

^۱ International Association of Science Parks

۱- آذربایجان شرقی ۲- اصفهان ۳- پردیس ۴- تهران ۵- خراسان ۶- خلیج فارس ۷- فارس ۸- کرمان ۹- کرمانشاه ۱۰- گیلان ۱۱- مرکزی ۱۲- همدان ۱۳- یزد

تعداد کل شرکت‌های رشدیافته مستقر در این پارک‌ها ۶۸۳ می‌باشد که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای هدفمند در دسترس کلیه شرکت‌های رشدیافته مستقر در پارک‌های علم و فناوری استان آذربایجان شرقی و استان تهران (پارک علم و فناوری دانشگاه تهران و پارک علم و فناوری پردیس) با تعداد ۲۳۸ به عنوان نمونه در نظر گرفته شدند.

۱-۶-۴ قلمرو تحقیق

✓ **قلمرو موضوعی:** در این تحقیق تأثیر منابع نوآوری شامل (۱) دانش خارجی و (۲) همکاری با سازمان‌های خارجی بر عملکرد نوآورانه‌ی سازمان با میانجی‌گری متغیر قابلیت نوآوری تکنولوژیکی که شامل هفت بعد (۱) قابلیت یادگیری (۲) قابلیت R&D (۳) قابلیت تخصیص منابع (۴) قابلیت ساخت و تولید (۵) قابلیت بازاریابی (۶) قابلیت سازماندهی (۷) قابلیت برنامه‌ریزی استراتژیک می‌باشد، بررسی می‌شود.

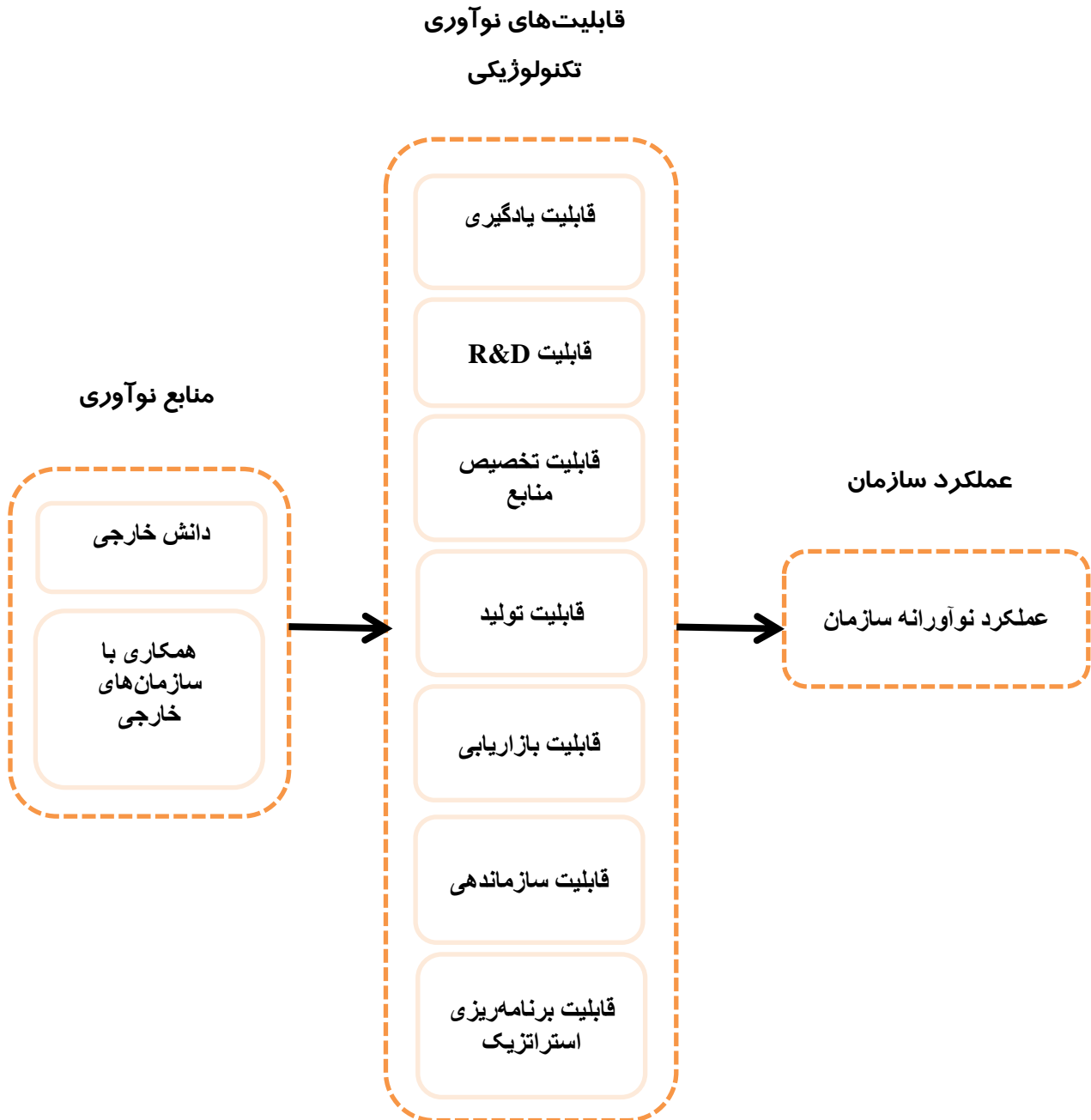
✓ **قلمرو مکانی:** از نظر مکانی، تحقیق حاضر شرکت‌های رشدیافته‌ی مستقر در پارک‌های علمی و فناوری کشور را در بر می‌گیرد.

✓ **قلمرو زمانی:** این تحقیق با استفاده از داده‌های جمع‌آوری شده در تابستان و پاییز ۱۳۹۳ انجام می‌شود.

۱-۷ مدل پژوهش

مدل پژوهش، نوعی نمودارسازی برای متغیرهای استخراج شده از چارچوب نظری تحقیق است. به عبارت دیگر، مدل در بر گیرنده مفاهیم، ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های پژوهش می‌باشد (خاکی، ۱۳۷۸، ص ۸۴). پس از مطالعه‌ی پیشینه‌ی پژوهش شکاف موجود در تحقیقات فعلی مشخص، نظریات تدوین و مدل مفهومی پژوهش مطابق شکل ۱-۱ ارائه شده است:

شکل ۱-۱ مدل مفهومی تحقیق

منبع: با اقتباس از مدل یام و همکاران (۲۰۱۰) و یام و همکاران (۲۰۱۱)

۸-۱ روش تجزیه و تحلیل داده ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزارهای SPSS و Lisrel استفاده شده‌است که در بخش اول آمار توصیفی و آمار استنباطی داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت. همچنین در این پژوهش جهت آزمون نرمال یا غیر نرمال بودن داده‌ها از آزمون کولموگروف، اسمیرنوف استفاده شده‌است و مدل مورد بررسی با استفاده از مدل معادلات ساختاری برآزش می‌شود.

۹-۱ متغیرهای پژوهش و تعریف عملیاتی آنها

- ✓ **دانش خارجی:** منابع نوآوری گروه اول که به عنوان دانش خارجی مطرح می‌شود، شامل گزارشات تخصصی و فنی، به کارگیری پایگاه‌های اطلاعاتی اختراعات ثبت شده (پتنت‌ها)، شرکت در کنفرانس‌ها و نشریات علمی می‌باشد.
- ✓ **همکاری با سازمان‌های خارجی:** گروه دوم منابع نوآوری، همکاری با سازمان‌های خارجی می‌باشد. دانش خارجی که سازمان‌ها در جستجوی کسب آن برای فعالیت‌های تکنولوژی محور خود می‌باشند، می‌تواند بر حسب نوع سازمان خارجی به انواع دانش حاصل از مؤسسات تحقیقاتی، دانش حاصل از دانشگاه‌ها و دانش حاصل از مؤسسات مشاوره‌ای دسته‌بندی شوند.
- ✓ **قابلیت یادگیری:** عبارت است از توانایی سازمان در شناسایی، جذب و بهره‌برداری از دانش موجود در محیط.
- ✓ **قابلیت R&D:** عبارت است از توانایی سازمان برای ادغام استراتژی R&D، اجرای پروژه، مدیریت سبد پروژه و هزینه‌های R&D.
- ✓ **قابلیت تخصیص منابع:** عبارت است از کسب اطمینان از این‌که سازمان به میزان کافی دارای سرمایه، افراد متخصص و تکنولوژی مربوطه در فرایندهای نوآوری باشد.

- ✓ **قابلیت ساخت و تولید:** عبارت است از توانایی سازمان در تبدیل نتایج بخش تحقیق و توسعه (R&D) به محصولات مورد نیاز بازار و مطابق با طراحی‌های درخواست شده، که می‌تواند در دسته‌های مختلف تولید شود.
- ✓ **قابلیت بازاریابی:** عبارت است از توانایی سازمان در اطلاع رسانی و فروش محصولات بر اساس درک نیازهای مصرف‌کننده، وضعیت رقابتی، سود و زیان و پذیرش نوآوری.
- ✓ **قابلیت سازماندهی:** عبارت است از توانایی سازمان در ایجاد یک مکانیسم داخل سازمان و هماهنگی اجزای آن، پرورش فرهنگ سازمانی و اتخاذ شیوه‌های خوب مدیریتی.
- ✓ **قابلیت برنامه‌ریزی استراتژیک:** عبارت است از توانایی سازمان در شناسایی نقاط قوت و ضعف داخلی و فرصت‌ها و تهدیدات خارجی، تدوین برنامه‌ها مطابق با چشم‌انداز و مأموریت سازمان و آماده ساختن برنامه‌ها برای اجرا.
- ✓ **عملکرد نوآورانه سازمان:** محصولات یا طرح‌های جدید تجاری شده در طی دوره‌های گذشته.

۱۰-۱ ساختار پژوهش

پژوهش حاضر در ۵ فصل تنظیم شده است. در فصل اول به کلیات تحقیق و مختصری از مطالب فصول آتی تحقیق اشاره کرده‌ایم. در فصل دوم ضمن مرور مبانی نظری و پیشینه تجربی، چارچوب لازم جهت حمایت از فرضیات پژوهش و مدل تحقیق ارائه می‌شود. فصل سوم به روش شناسی پژوهش اختصاص داشته و در آن به توضیحاتی در مورد جامعه و نمونه آماری، شیوه جمع‌آوری داده‌ها و روش تجزیه و تحلیل آن‌ها می‌پردازیم. در فصل چهارم، داده‌های جمع‌آوری شده از مطالعات میدانی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و در فصل پنجم ضمن بیان نتایج، به یک نتیجه‌گیری کلی دست یافته و پیشنهادهای در زمینه موضوع مورد بررسی ارائه می‌گردد.